

«мати», а не «бути» (Е. Фромм), якийсь прагматичний ум. Людство як би «забуває», що є *головним*, і це призводить його до нових соціальних катаклізмів. Тейяр де Шарден писав, що «людьми нас робить людяність, а на розум», а якщо і розум, то «умиротворений» (Далай Лама) – у єдності зі співчуттям та спів-стражданням.

Література

1. Возняк В.С. Фильм А. Тарковского «Андрей Рублев»: поиски человечности // Філософські пошуки. Вип.1(13)/2021. Львів: ІФЛІС, 2021. С. 8–19.
2. Малахов В.А. О некоторых особенностях христианского нравственного воспитания в секуляризованном мире [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ortodossa-ambrogio.org/ru/ach20096/index.html>.
3. Петрушенко В.Л. Ностальгия по абсолютному. – Киев: Самватас, 1995. – 188 с.
4. Симоненко С.М. Полемические заметки о непонимании // Філософські пошуки. Вип.1(11)/2020. Львів: ІФЛІС, 2020. С. 121–123.

Наталія Шелковая, Олександр Гросицький (Харків)

ПРОБЛЕМА ДЕГУМАНІЗАЦІЇ ТА ОБЕЗЛЮДНЕННЯ ЛЮДИНИ

Людство завжди знаходилося у конфлікті з самим собою. Як все людське суспільство, так і окремі його члени, знаходяться в безперервній боротьбі за існування. За своєю суттю людина є твариною (в біологічному сенсі), лише з однією відмінністю – ми усвідомлюємо себе. І хоча людина володіє таким даром, як розум, безліч, навіть найрозумніших людей, можуть користуватися їм не самим належним чином, через що в світі досі відбуваються конфлікти, як між окремими людьми, так і цілими країнами. Вбивства на війні, насильство – все це впливало на людство з незапам'ятних часів, виступало бичом населення і забиравало життя ні в чому не винних людей.

В епоху Відродження з'явився такий рух як гуманізм. Гуманізм, як ідея, вважає головною цінністю життя людини, її свободу і права. На перший погляд, це виглядає правильно, так і повинно функціонувати людське суспільство. Однак «Людина, що проміняла Бога і серце (в якому зберігається “іскра Божя”) на пізнання і розум, померла як людина, тобто Богоподібна істота...» [3, с. 27]. Саме

перворідний гріх людства – егоїзм не дає ідеям гуманізму втілюватися у реальність в повній мірі. Жадібні і владні люди, які жадають лише власного достатку, руйнують усі початки гуманістичного суспільства.

У сучасному світі лише й говорять про гуманізм і з усіх інформаційних джерел можна почути гучні висловлювання про боротьбу з дискримінацією та насильством, але це лише інформаційне сміття і спроба поміняти місцями тих, хто править і тих, хто підпорядковується. В реальності добро на благо інших роблять буквально одиниці. Зрозуміти відсутність у нас, сучасних людей, людяності можна, якщо погортати газету з новинами або почитати форум. Кожний день відбуваються вбивства, військові конфлікти і складається враження, що навіть в темні середні століття не було такої кількості зла у суспільстві.

Чому ж так відбувається? Проблема полягає в тому, що суспільство, його моральні цінності, мораль, культура не розвиваються і часом здається, що зовсім деградує. У своїй статті «Варваризація і масовізація» Н.В. Шелковая зазначає, що «“лики варварства” помітні всюди: і в зовнішньому вигляді людей (татуаж, пірсинг, примітивний одяг, вкрай примітивна мова спілкування і т. д.), і в манерах поведінки (хамство, всюдозволеність, самовдоволення, неприйняття ніяких авторитетів – цього навіть у варварів не було(!), жорстокість, агресія), і в культурі (примітив, дилетантизм (непрофесіоналізм), культ жорстокості і розбещеності)» [2, с. 60]. Це, по суті, дійсно є відображенням сучасних реалій.

В першу чергу це торкається молодого покоління, яке в майбутньому стане рушійною силою суспільства. Діти, що виросли в епоху Інтернету та «моди неоварваризму», все частіше виявляють жорстокість, нерідкі випадки цькування однокласників, агресію, лайливі слова і інші прояви варварського поводження. Мені можуть заперечити, що молоді люди стають толерантніше по відношенню до інших. Однак в реальності – це лише «мода на толерантність», яка нав'язана впливовими особистостями і лише додала конфліктів. Бо замість булінгу меншин почалося цькування тих, хто не згоден з думкою «толерантної молоді», від чого зла в світі не поменшало, а лише примножилося в помітних масштабах. В Інтернеті, на будь-якому пості з провокуючим вмістом, в коментарях можна побачити цілі «дебати» на ту чи іншу тему, які, врешті-решт закінчуються переходом на особистості і образами, і, на жаль, в цих деструктивних процесах беруть участь найчастіше молоді люди.

Але, якщо є така серйозна проблема, як деградація моральності і поступова втрата будь-якого прояву гуманізму, необхідно якомога швидше приступити до вирішення цієї проблеми. Для цього необхідно

з'ясувати, кого ж ми можемо назвати Людиною і які критерії людяності. Як свого часу Діоген Синопський шукав людей з запаленим ліхтарем серед білого дня, так і у наш час складно знайти того, кого дійсно можна назвати ЛЮДИНА. З біологічної точки зору, зрозуміло, кожен з нас є людиною, однак відмінність полягає в духовній і моральній сферах. Відносно людяності не важливий сам мозок, важливо те, чим він наповнений і як він розпоряджається цим.

Одного разу людство в особі Адама та Єви вже перейшли ту грань людяності, за яку були покарані, відрізані від свого божественного початку, ставши ближче до тварин-хижаків. Печатка на роді людському первородного гріха полягає у тому, що воно втратило з самого початку: альтруїзм, спів-переживання і частку Божественного початку.

Одну з концепцій, щодо повернення до первісного духовного рівня, запропонував німецький філософ Фрідріх Ніцше. У його концепції Надлюдини спостерігається еволюція людини. Ніцше виявив різницю між Надлюдиною і звичайною людиною таким чином: «Що таке мавпа щодо людини? Посміховисько або нестерпний сором. І тим самим має бути людина для надлюдини: посміховиськом або нестерпним соромом» [1, с. 8]. Таким чином, розум зробив з мавпи людину, а вже, в свою чергу, духовне піднесення зробить з людини Надлюдину.

В першу чергу, як було сказано вище, для духовного розвитку, необхідно встати на шлях альтруїзму і співпереживання. Людяність проявляється у свободі думок і духу, у чистих помислах по відношенню до інших людей. У серці воістину великої Людини ніколи не буде злого помислу або жадоби, які на жаль притаманні нам і нашим сучасникам...

Література

1. Ницше Ф. Так говорил Заратустра // Сочинения : в 2 т. Т. 2. М. : Мысль, 1990. С. 5–237.
2. Шелковая Н. В. Варваризация и массовизация как феномены современной культуры. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філософія»*. Харків: ХНУ, 2019. № 60. С. 59–70.
3. Шелковая Н.В. О природе человеческого зла. *Международный симпозиум «Путь, истина и жизнь». Материалы научно-практической конференции «Истина, добро и красота в постсовременной картине мира»*. Альманах. Вып. 9. Курск. Изд-во